

[p1]

[...]

kome Gustaf Debb. kind Maurits te dopen. Hij zegt mij, Gustaf, (Maurits niet), dat gij nog van de andere wereld niet en zijt.¹ Dus zende u [artikel] 's taqebailit² om verbeteringe en bijvoeg.³ Kunt gij mij niet doen bestellen tegen betalinge 1° Evangelie boek of Akatcim in araabsche boekteekens⁴ 2° spraakleer en woordenboek van taqebailit.⁵ Ik zou daar nu en dan ne keer van roeren in Loquela en alzoo zijlings wijzen naar ulieden en O.L.V. van Afrika →

Blijve [ulieden] toege[wijd]

Guido Gezelle⁶

7

[p2]

Dankbaar ontvangen van H^r-A. V., te R.,⁸ en, in Loquela, ten dienste gebruikt van de goedjonstige lezers: Akatcim ne diousis Ledzèr s taqebailit, en Aktab en tibratin d endjilen i idomniken tifestin ousoggas, s taqebailit.⁹ Dat is: *Katechismus des Bisdoms Algiers in 't qabijlsch*, en *Boek van epistels en evangelien op de zondagen en feesten 's jaars, in 't qabijlsch*. Gedrukt t'Algiers, bij Bastide 1869.

.....

- 1 Op 23 april 1883 vertrok Amaat Vyncke aan boord van de Britse driemaster de Patna naar Zanzibar.
- 2 G. Gezelle, Tegenkomsten brieven etc. In: Loquela; 2 (Oostermaand 1883) 12, p. 94-96.
- 3 Het antwoord van Vyncke kwam te laat terug om van dienst te zijn, zie [brief Emiel Demonie aan Guido Gezelle op 13/05/1883](#).
- 4 In zijn [antwoordbrief aan G. Gezelle](#) schrijft A. Vyncke: "De katechismus in araabsche letters en bestaat niet."
- 5 In zijn [antwoordbrief aan G. Gezelle](#) schrijft A. Vyncke: "Van Vierkant Huis, een Elzasser jonge pater, taalliefhebber, Pater Federlen, professor noviciaat Maison Carrée (dat is zijn adres) zendt aan E.H. G.G. zijn Kabijlsche spraakkunste – om te houden, – de groote groote [sic] kost te diere om te zenden."
- 6 De brief van G. Gezelle aan Vyncke is geschreven op de drukproef van: G. Gezelle, Tegenkomsten brieven etc. In: Loquela; 2 (Oostermaand 1883) 12, p. 94-96. In de zijrand en de keerzijden staan de brieven van Guido Gezelle en Amaat Vyncke aan elkaar.
- 7 Drukproef met correctie van Guido Gezelle en aanvullingen van Amaat Vyncke: G. Gezelle, Tegenkomsten brieven etc. In: Loquela; 2 (Oostermaand 1883) 12, p. 94-96. In de zijrand en de keerzijden staan de brieven van Guido Gezelle en Amaat Vyncke aan elkaar.
- 8 Onderstreping van Guido Gezelle in blauw potlood.

Die een gedacht begeert over het uitzien van het qabijlsch, vergelijkte Sint Jans Evangelie 's taqebailit met het latijn of het *[vlaamsch]* daarvan, Joh. I. 1-14:

1. Di beddou illa Wawal; Awal illa r'our Rebbi ; Rebbi netsa d Awal.
2. Illa wagi di beddou r'our Rebbi.
3. Koulci s ies itsouh'edem; bela netsa itsouh'edem wacemma b waiin illan.
4. Deg s tella toudert; toudert netsat tafat g imdanen.
5. Tafat tecâl di talam, talam our tsetettef ara.
6. Illa ourgaz itsoucegga d s r'our Rebbi, ism is Iah'ia.
7. Wagi iousa d i tcehada, iouak adicehed r'ef tafat , iouak adamenen elkoul s oulemas ines.
8. Maci netsa tafat, lamani iouak adicehed r'ef tafat.
9. Tella tafat ish'an enni inouren koul bounadem iousan d r'er dounit agi.
10. Di dounit illa ; dounit itsouh'edem s ies; dounit our t isinara.
11. Iousa d doug aila s, wid ines our tegebilen ara.
12. Lamani widenni elkoul it iqebelen, ifka iasen tezmert adour'alen d arraw ne Rebbi, i widenni ioumenen s ism is.
13. Enni our iloulén ara seg idammen, wala si lebr'i b ouksoum, wala si lebr'i em bounadem , lamani loulén si Rebbi.
14. Awal iour'al d ouksoum, izder' gar aner', nezera ah'- mad ines am wah'id em Baba, itcour tennâmat tidets.

.....

Op 16 juli 1881 kwam Vyncke te Algiers aan om er zijn noviciaat in Maison-Carrée te beginnen. Na zijn proefjaar keerde Vyncke terug en stichtte hij een apostolische school te Rijsel. Hij volgde medische cursussen aan de universiteit om opnieuw naar Algerije te vertrekken op 18 maart 1883.

- 9 Dat boek is nog aanwezig in de handbibliotheek van Guido Gezelle in de Openbare Bibliotheek Brugge (GGB 366).

Dat schijnt hoogst onleerbaar, nochtans:

s *Tagebailit* is de qabijlsche (tale). Zoo is *tábranit* de hebreuwsche, *taïounanit* de ionische (grieksche), *talatinit* de latijnsche tale.

Akatcim, uitspr. *akatsjiim* is, s *tagebailit*, *catéchisme*, *catéchîme*, *cat'chîm'*.

Diousis is 't fr. *diocèse*.

Ledzèr (Eldzèr, Alger) is Algiers, oude uitspr. *aldjiers*.

Aktab, *katab*, in 't araabsch en 't joodsch, is boek.

Tibratin, enkelvoud *tabrats*, van (*abrat*, *ebrit*, *eprit*?) *épitre*, is epistels, epistola. De qabijlen en hebben geen *p*.

Endjilen, enkelv. *endjil*, is 't fr. *év*angile. De qabijlen en hebben geen *v*.

Idomniken is (*dies dominici*) zondagen.

Tifestin is feest(dag)en.

Vers n° 1, 2, 6, 12, 13, *Rebbi*, (*rabbi*, *rabi*, *rabbîn*), is meester (van) mij = God te zeggen, in 't hebreuwsch.

No 7 *Adamenen*, 9 *bounadem*, 13 *idammen* is adam, menschen, *bounadem* (*ben adam*) kind (van) Adam, menschenkind.

Vrglk het joodsche *Ben-jamin*, kind van de rechter hand, *Ben-oni* kind des verdriets, enz.

No 6 *lah'ia* is Jan, Johannes.

No 12 *Ioumenen*, van *aman*, *amen*, het is, of het zij zoo, ik houde 't voor vast, is *crederent*.

N° 14 *Baba* (b = p) *papa*, is vader. *Wah'id em Baba unigenitus a Patre*, enz.

..... [p2]

De qabijlen, ofte *iqebailen*, dat is de geslachten, volkstammen, *tribus*, te zeggen , zijn de africaansche Friezen: Noch de romeinen, noch de wandalen, noch de araben, noch de turken, noch de franschen en hebben ze kunnen heel ten onderen krijgen; ze houden hedendaags nog hunne tale, hunne zeden en hunne gebruiken, zoo nochtans dat hunner landsprake hier en daar een woord of tweedrie van de tale hunner vijanden is aangewaaid, b. v.: roomsch *tifestin*, araabsch *aktab*, fransch *akatcim*, enz. Hoe en zouden hun tale ook geen wandaalsche, dat is oud nederduitsche woorden, aangekleefd zijn gebleven, ingezien de wandalen 100 jaar lang in Africa met hun te doen hadden?¹⁰

Bij voorbeeld:

Hierboven, vers n° 1, 14, staat *s tagebailit: Wawal, Awal*¹¹ = het Woord. In ons oud nederduitsch vlaamsch is *walen* klappen te zeggen, *wawelen* vele klappen, *tatewalen* kliipklappen, wedu)wale (*auriolus* , *compère Lorient*) wede= *houtklapper*, *boschbabbelaar*; wale een (onverstaanbare) *klapper*, *z-wale-we*, *z- wale-me*, het aardig vogelken, dat eene geheele reke *klapt* en dat doorgaans zijne redens eindigt met eenen waalschen «*sakrdjiiit!*»

Verder vinde ik wadou¹² de wind, *tabokalt b wâter* een bokaal met (reuk)water, tafloukt¹³ een schip, enz.

Zulk spur zou wel 't volgen weerd zijn en wordt onze vlaamsche Africavaarders aanbevolen.

De *Iqebailen* tellen onder de volkeren die bij de geleerden de *Berbers* heeten. *Berber* of *barbar*, hieten de Grieken al die geen grieksch, maar, *bar bar*, *bra bra*, eene hun onverstaanbare *brabbeltale*, *brabbelden* of *brebbelden*.

Zoo hieten onze voorzaten *walen*, al die, in hunne ooren, *waalden* of *wawelden*, en ze *waalsche* noten of waalnoten, in ' t engelsch *walnuts* (= vreemde noten) de akernoten, net zoo als men te Kortrijk de dadels, de daaien, dat is de oostersche palmvruchten, *vrinde* (= waalsche) pruimen heet.

.....

10 Onderstreping van Guido Gezelle in blauw potlood.

11 Onderstreping van Guido Gezelle in blauw potlood.

12 Onderstreping van Guido Gezelle in blauw potlood.

13 Onderstreping van Guido Gezelle in blauw potlood.

Wat de tale van die africaansche Walen, van die Berbers of van die onverstaanbaar sprekende *iqebailen* aangaat, araabschen, latijnschen, franschen, wandaalschen en anderen bijwaai daargelaten, zoo zeggen de geleerden:

1° Dat ze hoegenaamd geen uitstand en heeft met de hebreeuwsche, phænische, punische, syrische, araabsche, numidische, lybische, æthiopische of andere semitische talen. Gesenius, *scripturæ linguae Phænicie monumenta*, p. 196, not. XX¹⁴ ad fin.

2° Dat ze integendeel verassende blijken levert van verwantschap zoo met den *algischen*, dat is den wild-americaanschen taalboom van over zee, zoo met de *iberische* spraakreliquien, die bij de basken, in 't spaansche bergland, zijn bewaard gebleven. H. de Charencey, *Etymologies basquaises*, p.572-73. Le Museon, 1882, tome 1, n°4.¹⁵

.....

14 In de zijrand corrigeerde Guido Gezelle de cursieve XX naar niet cursief (aangegeven door */*).

15 Van '1°' tot hier tussen haakjes van Gezelle in blauw potlood.

Briefbeschrijving

Verzender	Gezelle, Guido
Ontvanger	[Vyncke, Amaat]
Verzendingsdatum	[10/04/1883 t.p.q. - 23/04/1883 t.a.q.]
Verzendingsplaats	Kortrijk (Kortrijk)
Annotatie	Datum gereconstrueerd op basis van de brieftekst: t.p.q. doop door Gezelle van Maurits Debbaut (geboorte 10/04/1883); t.a.q.: voor vertrek van Vyncke naar Afrika op 23/04/1883; adressaat gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens.
Annotatie	Datum gereconstrueerd op basis van de brieftekst: t.p.q. doop door Gezelle van Maurits Debbaut (geboorte 10/04/1883); t.a.q.: voor vertrek van Vyncke naar Afrika op 23/04/1883; adressaat gereconstrueerd op basis van contextuele gegevens.
Gepubliceerd in	Besproken in: Reizen in den geest. De boekenwereld van Guido Gezelle. / door E. Depuydt; A. De Vos; W. Muylaert ...(teksten); L. Vandamme (samenst.). - Brugge : Openbare bibliotheek "Biekorf", 1999, p.161-162

Documentbeschrijving

Fysieke bijzonderheden

Drager	230 mm x 152 mm papiersoort: 1 zijde beschreven
Staat	volledig (tekstverlies door beschadigde zijkant)
Vormelijke bijzonderheden	brief geschreven op een door G.G. gecorrigeerde drukproef van Loquela (artikel van Amaat Vyncke in Loquela Jrg.2 (Oostermaand 1883), nr. 12, p. 94-96) Amaat Vyncke beantwoordde de brief van G.G. op dezelfde drukproef op 01/05/1883

Bewaargegevens

Land	België
Plaats	Brugge

Bewaarplaats	Guido Gezellearchief
ID Gezellearchief	5330
Bibliotheekrecord	https://anet.be/desktop/gga/nl/opacgga/nr=tg:gga_6.17424
IIIF-manifest	https://go.wander.be/iiif/bibliotheek-brugge/73faa86842343dfaf09b0d725d156041769925d2/manifest

Inhoud

Incipit	[...] kome Gustaf Debb. kind Maurits te dopen. Hij zegt mij, [...]
Tekstsoort	brief
Talen	Nederlands

Gevolgde codeerpraktijk

De tekst werd diplomatisch getranscribeerd, en aangevuld met een editoriale laag.

De oorspronkelijke tekst werd ongewijzigd getranscribeerd; alleen typografische geleindes en afbrekingstekens, en niet-betekenisvolle witruimte werden genormaliseerd.

Auteursingrepen in de tekst (toevoegingen, schrappingen), en latere redactie-ingrepen (schrappingen, toevoegingen, taalkundige notities) door de lezer werden overgenomen en expliciet gemarkeerd.

Voor een aantal tekstfenomenen werden naast de oorspronkelijke vorm ook editeursingrepen opgenomen in de transcriptie: oplossingen voor niet-gangbare afkortingen en correcties voor manifeste fouten. Daarnaast bevat de transcriptie editeursingrepen ter verbetering van de leesbaarheid (toevoegingen, reconstructies) of ter motivering van transcriptie-beslissingen (aanduiding van onzekere lezingen, weglating van onleesbare tekst). Alle editeursingrepen worden expliciet gemarkeerd.

Colofon

Titel	[10/04/1883 t.p.q. - 23/04/1883 t.a.q.], Kortrijk, Guido Gezelle aan [Amaat Vyncke]
Editeur	Koen Calis
Wetenschappelijke leiding	Els Depuydt
Partners	Openbare Bibliotheek Brugge (Guido Gezellearchief); Centrum voor Teksteditie en Bronnenstudie (Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren); Instituut voor de Studie van de Letterkunde in de Lage Landen (ISLN) (Piet Couttenier, Universiteit Antwerpen); Guido Gezellegenootschap
Uitgever	Guido Gezellearchief, KANTL/CTB

Plaats van uitgave	Brugge, Gent
Publicatiedatum	2026
Beschikbaarheid	Teksten en afbeeldingen beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding - Niet Commercieel licentie.
Disclaimer	De editie van de Guido Gezellecorrespondentie is het resultaat van een samenwerkingsproject met vrijwilligers. De databank is in opbouw, aanvullingen en opmerkingen kunnen gemeld worden aan els.depuydt@brugge.be .
Citeren	Een brief kan worden geciteerd als: [Naam van editeur(s)], [brieffschrijver aan briefontvanger, plaats, datum]. In: GezelleBrOn, Wetenschappelijke editie van de correspondentie van Guido Gezelle. [publicatiedatum] Available from World Wide Web: [link]
